

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 45. årgang Nr. 2/2011

SLÅ RING
OM
ØSTMARKA

Forslag til verneområder
Milorg på måneskinnstur
Hurra for Andersen

Takk for tilliten!

Av Johan Ellingsen

Som nyvalgt leder i Østmarkas Venner finner jeg det riktig å presentere det nye styret som består av noen gamle styremedlemmer, noen nye og meg selv som nyvalgt leder. Vi takker alle for tilliten dere har vist oss og skal gjøre vårt beste for å leve opp til foreningens formålsparagraf og «Slå ring om Østmarka».

Av de gamle styremedlemmene har vi Inger Tangen og Solveig Dalene fra henholdsvis Lørenskog og Rælingen. Arild Rambøl er også fra Rælingen der han har vært aktiv i kommunepolitikken, nå leder av ØX

gruppa i Rælingen. Alle tre følger spesielt med på utviklingen nord i Østmarka. Inger har i tillegg også vært vår kontakt inn mot Sarabråtenspillet. Nina Skramstad er fra Nordstrand og har hatt ansvar for verving og turer.

De fire nye i styret er alle fra Oslo. Sigmund Hågvar er professor i naturforvaltning ved UMB på Ås. Han har skrevet flere bøker om norsk villmark og er en uredde forkjemper for naturvern og det biologiske mangfoldet. Arne Kvalheim har sittet flere år i bystyret og vært kommu-

Lederen har ordet:

Styret i Østmarkas Venner, fra venstre: Inger Tangen, Arne Kvalheim, Ane Haugland, Johan Ellingsen, Solveig Dalene, Helga Gunnarsdøttir og Sigmund Hågvar. Arild Rambøl og Nina Skramstad var ikke tilstede da bildet ble tatt.

Foto: Monica Hoel.

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 37 Haugerud, 0616 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdøttir 95 99 23 49
E-post: helga@ostmarkasvenner.no
Redaksjonskomité: Ane Haugland og Cathrine Søberg

Forsidebilde: Blåveis i Korketrekkeren, Østmarka
Foto: Espen Bratlie
Grafisk design, repro og trykking: 07 Gruppen AS, Oslo
Opplag: 4 200
Frist for stoff til neste nr. er 1. august 2011

nalråd i Oslo. Han er en dreven politiker, noe som kan vise seg å være svært nyttig når vi skal uttale oss om reguleringssaker. Helga Gunnarsdóttir satt i styret 1999–2007 og har i over 10 år vært redaktør for «Nytt fra Østmarka». Før det gjorde hun seg særlig bemerket som solid leverandør av fagstoffet da slaget sto om Romeriksporten. Ane B. Haugland er jurist, et aktivt organisasjonsmenneske og tidligere leder av Nøkle vann ro- og padlekлубb.

Selv er jeg opprinnelig fra Oslo men overtok familiegården Haugstein i Enebakk i 1976. Jeg arbeidet som bonde og skogbruker fram til 1995 da innleide skogsmaskiner tok over det tyngste arbeidet. Gården er i dag overdratt til min sønn, så jeg er blitt «kárkaill» i en alder av 62 år. Nå arbeider jeg som seniorrådgiver i Norges Vel der jeg leder ulike miljøprosjekter. Jeg har trålet Osloomarka på kryss og tvers siden jeg var guttunge, men det er den ville og vakre Østmarka som ligger mitt hjerte nærmest. Jeg har vært organisasjonsmenneske i en mannsalder, har hatt flere verv innen landbruket og vært med å få i gang det økologiske landbruket i Norge. Gården ble lagt om til økologisk drift i 1988 som en av de første i landet. Jeg ble tilknyttet Østmarkas Venner i 1989 gjennom et Ene-

bakkutvalg og har siden 1999 vært med i styret, som nestleder siden 2000.

Det er et stort ansvar å skulle lede Østmarkas Venner framover, men jeg vet at jeg har med meg et meget kompetent styre. Av viktige saker framover vil jeg særlig nevne revisjonen av forskrift om skogbehandling i Osloomarka. Skogbruket ble til manges ergrelse holdt utenfor markaloven slik at den nye forskriften blir ekstra viktig. Vi har også en meget betent sak rundt striden om adgangen til Børtervann fra Ekebergdalen i Enebakk som skriker etter en løsning etter mer enn 10 års strid. Og sist men ikke minst vil vi arbeide med de nye verneforslagene våre som ble omtalt på årsmøtet og presenteres i dette medlemsbladet.

Steinar Saghaug ble takket av på årsmøtet etter 13 års innsats som leder for Østmarkas Venner. Jeg vil også benytte anledningen til spesielt å takke Øyvind Pettersen som nå går ut av styret etter mer enn 20 års innsats for Østmarkas Venner. Øyvind er en solid og ekte klassisk naturverner som har kjempet den uberørte naturens sak og arbeidet med flere av de store sakene våre på en måte som ga han stor respekt i styret.

✓ Korrigering

I forrige nummer omtalte vi beredskapsinngrep i Marka og illustrerte artikkelen med et bilde av et høydebasseng. Vi beklager at vi glemte navnet på fotografen. Bildet er tatt av Øystein Søbye.

Styret i Østmarkas Venner 2011–2012

Leder: Johan Ellingsen 90 92 15 68

Nestleder:

Sigmund Hågvar 90 71 45 10
Nina H. Skramstad 40 84 07 65
Solveig Dalene 90 12 99 85

Varamedlemmer: Ane Haugland 97 59 80 05

Helga Gunnarsdottir 95 99 23 49
Inger Tangen 41 25 66 47
Arne Kvalheim 90 03 33 40
Arild Rambøl 90 07 81 09

Sekretær og medlemsarkiv: Monica Hoel 97 64 05 84 Regnskap: Kristin Ohnstad 93 40 66 71
E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

TUSEN TAKK for INNSATSEN!

Johan Ellingsen

Et godt besøkt årsmøtet med ca 180 frammøtte hyllet Steinar Saghaug for hans 13 år som leder for et fremgangsrikt Østmarkas Venner ved å utnevne han som foreningens 8. æresmedlem.

*Steinar med æresdiplomet.
Foto: Jan Saghaug*

Æresdiplomet ble utlevert til stående applaus fra årsmøtet, og noen og enhver hadde en tåre i øyekroken. – Du vil bli savnet som en dyktig, grundig og respektert leder og som en klok politiker med teft for strategi og gode allianser, sa påtroppende styreleder Johan Ellingsen i sin takketale. I Steinars tid som leder har foreningen økt fra en relativt ubetydelig organisasjon med ca 2000 medlemmer i 1998 til snart 4000 medlemmer i

2011. Fra disse 13 årene vil vi særlig huske kampen rundt Romeriksporten som kunne gitt Østmarka ubotelige skader, og ikke minst innføringen av markaloven i 2009. Det var blomsteroverrekkelser, flere hilsningsstaler og presanger i form av turskøyter med skikkelig sikringsutstyr for alle tilfelles skyld. – Vi vil gjerne ha deg trygt hjem fra skøyteturen så du kan holde flere foredrag om Østmarka, sa den nye lederen i det han tittet bort til skøyteentusiastene Rolf Utgård. Også de avgående styremedlemmene ble behørig nevnt, og med en spesiell takk til Øyvind Pettersen som nesten sammenhengende har deltatt i styret helt siden 1992.

Etter årsmøtet var det et spennende foredrag om gaupa i Østmarka med John Odden fra Norsk Institutt for Naturforskning, NINA. Nå følges gaupas bevegelser med GPS, mobiltelefon og selvutløsende videokameraer. Han viste filmsnutter der gaupa kom trekkende med et rådyr rett foran kameraet! At det i vinter ble skutt 4 gauper i Enebakk i forbindelse med gaupejakta, tok han helt med ro. Sannsynligheten er stor for at en ny gaupe allerede er på plass i det ledige reviret. Gaupeprosjektet har dokumentert hvordan gaupa streifet over hele Østmarka for å hevde reviret sitt. Så stor som gaupebestanden er nå, vil det alltid være ungdyr som prøver å etablere seg i nye revirer.

Østmarkas Venner inviterer barn og ungdom (ca. 9–15 år) på «juniortur»

Jeg fant, jeg fant!

Oppdagelsestur i Østmarka med biolog Sigmund Hågvar

Når og hvordan:

Lørdag 3. september kl. 10.30, med oppmøte ved Skullerudstua og retur til samme sted hvor pårørende kan hente barna kl 15. Ta med niste og turklær som er tilpasset været.

Programmet for turen blir som følger:

Vi går fra Skullerudstua til Rundvann hvor vi tar en rast. Underveis på turen blir det mange stopp og Sigmund Hågvar vil fortelle om maurtuer, dyr, fugler og naturen i Østmarka. Det blir rikelig anledning til å spørre og undre seg over naturen og alt vi finner på vår vei. Hågvar er professor i naturforvaltning og en dyktig formidler. Han har holdt utallige foredrag og skrevet mange bøker om naturen.

Opplysninger og påmelding, inkludert navn, alder og medlemsnummer, til Nina Skramstad på mobil 408 40 765 eller i e-post nina.skramstad@gmail.no innen **20. august**.

Turen er forbeholdt våre unge medlemmer, samt barn og barnebarn av voksne medlemmer.

Vi håper på stor interesse, de første 15 til «mølla» får være med!

MILORG på måneskinnstur

Skogsmåsan.
Foto: Lise Henriksen

Denne artikkelen fra Milorg-posten i oktober 1945 fikk vi fra et av våre medlemmer som hadde funnet den i etterlatte papirer etter sin onkel. Jeg har konferert med Kai Ekanger angående navnene. Han forteller følgende: Han som omtales som «Knut troppesjefen» er Knut Valstad som har fått oppkalt en skiløype i Østmarka etter seg. «Storm og Frank» er Storm Weinholdt og Frank Olsen som begge ble henrettet av tyskerne og har fått sine navn på bautaen. «Gruppesjefen William, alias Petra» er William Johansson, som tok navnet William Halke og som var den første som talte på Sarabråten da Bøler Vel og Fellesråd stod for arrangementet i 1967. Artikkelen er underskrevet av Per, og i samarbeid med Tullik Valstad har Kai Ekanger kommet fram til at det nok er Per Welo som døde for 2–3 år siden.

Skogsmyren er selvfølgelig det som i dag kalles Skogsmåsan og som er et av de foreslåtte verneområdene i Østmarka.

Red.

Måneskinnstur.

Det var en lørdag i slutten av januar 1945 at gruppe 13132 hadde bestemt en nattlig øvelse for samtlige lag- og nestlagssjefer med ordonnanser og stabene i de fire troppene. Jeg husker denne turen særlig godt, fordi det var den siste «lengre tur». J. tropp deltok i for den skjeboesvangre 13 februar, den dagen da alle onde makter og all mulig uflaks syntes å ha sammen- svoret seg mot oss: — det kostet 25 % av troppen livet.

Været var klart og kaldt, og det var godt med snø og gnistrende føre, da vi dro innover om kvelden, nokså spredt og hver for oss, for som vanlig ikke å vekke mistanke. Ekstra forsiktighet måtte forresten utvises, for tyskerne hadde visst et «godt øye» til Østmarka akkurat i den tiden, og E. V.-sjefer i 1. tropp hadde derfor som oppgave å ordne med et særskilt sikrings- og varslingsystem, i tilfelle det skulle komme ubudne gjester innover.

Det er en nytelse å gli innover fra Oppsal i skumringen. Det suser under skiene, og knirker så koselig når stavene tar fatt. Snart finner vi den rette «husken i knærne», og pusten arbeider seg opp. Himme- len synes å virke lysere ettersom det mørkner rundt oss, men etter hvert blekner den også, stjernene dukker fram og blir snart tindrende klare. Alt er så fredelig, ikke en sjel å se; det er utrolig at omgivelsene her skulle ha noe «krigersk» i seg.

Men verden vil bedras!

På Katisa møter vi en skiløper med venstre sokk litt oppbrettet. Vi mumler en setning, får det riktige svar og feier videre. Jeg har hatt følge med Knut, troppssjefer, det siste stykket, og da vi stopper for Gullsmeden for å ordne med en karabin har han i sekken, opplyser han at vi skal

til Skogstnyrene. Det blir slitsomt i mørket, for den veien vi skal gå, finnes det ingen løyper.

Da vi møter Storm og Frank ved Tangen i Elvåga, er det allerede helt mørkt. Gutta er som vanlig i godt humør, og Storm begynner «å helle tur seg» av sit lager med vitser og historier, mens vi sier jevnt innover. Så kommer praten på alvorligere ting, og jeg skjønner at gutta er svært aktive om dagen, selv om de naturligvis snakker fordekt. Selv føler jeg meg i grunnen liten, for jeg hadde ikke akkurat sprenget Viktoria Terrasse i luften, men jeg får iallfall påpakning for, at den siste rekognoseringen ikke var grundig nok. Jeg synes det er mye forlangt at jeg alene skal opp- ta kampen mot 5—6 bevegnode tyskere for å få greie på hvor den underjordiske bensintanken ligger akkurat på millimete- ren. «Fehue!» sier Knut, og jeg er enig.

Vi tar av fra løypa Skytten-Dretvann og begynner å kjøre slalom mellom trærne. Fra nå av er det ikke antydning til løype, og det er kronglete og mørkt som i en sekk. Stadig vekk forsvinner bakken under oss, eller den kommer oss alt for kjærlig i møte, og bona oppfører ofte en ukontrollert St. Veitsdans, mens sekken har fått en forkjærlighet for å plasere seg oppa hodet. Snøen trenger inn overalt, og da svetten begynner å blande seg med den, blir klærne snart en deilig våt suppedas. Vi har en enslig lykt tent nå en gang innelom, og det hjelper jo litt, men i lengden blir det likevel slitsomt.

Etter diverse typiske «Østmarkshindrin- gere» dukker lysningen av et lite bål opp for oss, og vi er ved møtestedet, et stykke fra selve myra, ved Lusetjern, og klokken er 10—11.

MILORG-POSTEN

Det har allerede kommet endel gutter, kjente og ukjente, og nå dukker flere fram som andre skautroff. Til slutt er ca. 30 mann samlet. Det er kaldt, det merker vi nå. De våte klærne stivner på kroppen, og anorakken som jeg tok av meg for et øyeblikk siden, står av seg selv. Men humøret er på topp, og snart har hver tropp sitt bål, og gutta synger onkapp, mens de venter på månen. Et lite stykke fritt Norge har vi herinne.

Etter et par timers kald morro stiger endelig månen sakte opp over den takkede åskammen, og det blir kommandert oppbrudd. Snart beveger en lang kolonne seg som et tusenben mellom trærne og de trolske skyggene. Vi bryter ut gjennom skogbrynet, og Skogsmyr ligger foran oss som en svart, plan, ubrutt flate, blennende hvit i månenskinnet. Her er det ideelt for oss.

Og så begynner militærøvelsene som holder på til den lysa morgnen. Gruppensjefen William, alias Petra, står for seg selv et stykke ut på myra. Stemmen hans skjærer igjennom stillheten, kommanderer og instruerer. Her er oppsprang, fremsprang og nedsprang i det uendelige, linjer, rekker, kolonner, stridsformasjoner, dekning, samband, sikring og våpensøvelser nok til at både ben og armer og ører fryser bort. Det er hundekaldt, men «Petra» er utrettelig, programmet skal gjennomføres, og gutta gir seg heller ikke. Denne blennende månelyse sletta, som hvitkledde, energiske innbitte skikkelser etter hvert dekker med skispor på kryss og tvers, og som stadig gjenlyder av en fast, grei, norsk kom-

mandostemme, sitter siden prentet inn i hukommelsen vår som et vakkert minne, og eksempel på norsk ånd og kampvilje under okkupasjonen.

Da det begynner å lysne av dag, blir øvelsene endelig avbrutt. Et bål blusser opp, og gutta står i kø for å tine opp stivfrosne armer og ben. Det blir snart utdeling av rykende varm havresuppe med sukker og smør i, uvant flott kost, og gutta krøer seg av velvære. Praten går livlig, pistol og saker og ting kommer fram og kjeles om, mens Arne går rundt og agerer i hel tysk uniform.

Snart blir det alminnelig oppbrudd, og gutta stikker av etter hvert, 2 og 3 i forskjellige retninger. Jeg tar følge med Knut og Storm som skal på jakt på Mortvannsåsen, forlater dem og setter alene kursen for Strømmen.

Det er idyll over alt, ekte norsk vinter. Ved Hallsjøen stopper jeg, tar en røyk og ser på soloppgangen. Et syn og en følelse som er ubeskrivelig. Ned Losbykleivene går det feiende flott og friskt, og jeg stopper opp i den gylne morgensofen på tunet ved den lille stua nede i dalen. En koselig gubbe står på trammen og ser litt rart og tvilende på meg. Jeg hilser og spør hvor mange grader det er.

«Fem og tjue,» svarer han, «og det syns på nesa di au!»

Jeg griper tak i den, og jamen er den ikke helt isklomp.

Men hjem kom jeg da — og med skjerfet rundt nesa.

Per.

Minnestund på Sarabråten

tirsdag 7. juni 2011 kl. 19.00

Østmarkas Venner arrangerer
den årlige minnestunden ved Milorg-bauten på Sarabråten

Forfatter Edvard Hoem holder dagens tale

SAS-Singairs synger

Østre Aker Musikkorps spiller

Bauten hilses av Milorg og Østmarkas Venner

Turen til Sarabråten kan begynne ved Østmarksetra
eller Rustadsaga, eller i Lørenskog og gå via Mariholtet.

Forslag til VERN AV særskilt viktige FRILUFTSOMRÅDER i Østmarka

Av Helga Gunnarsdóttir

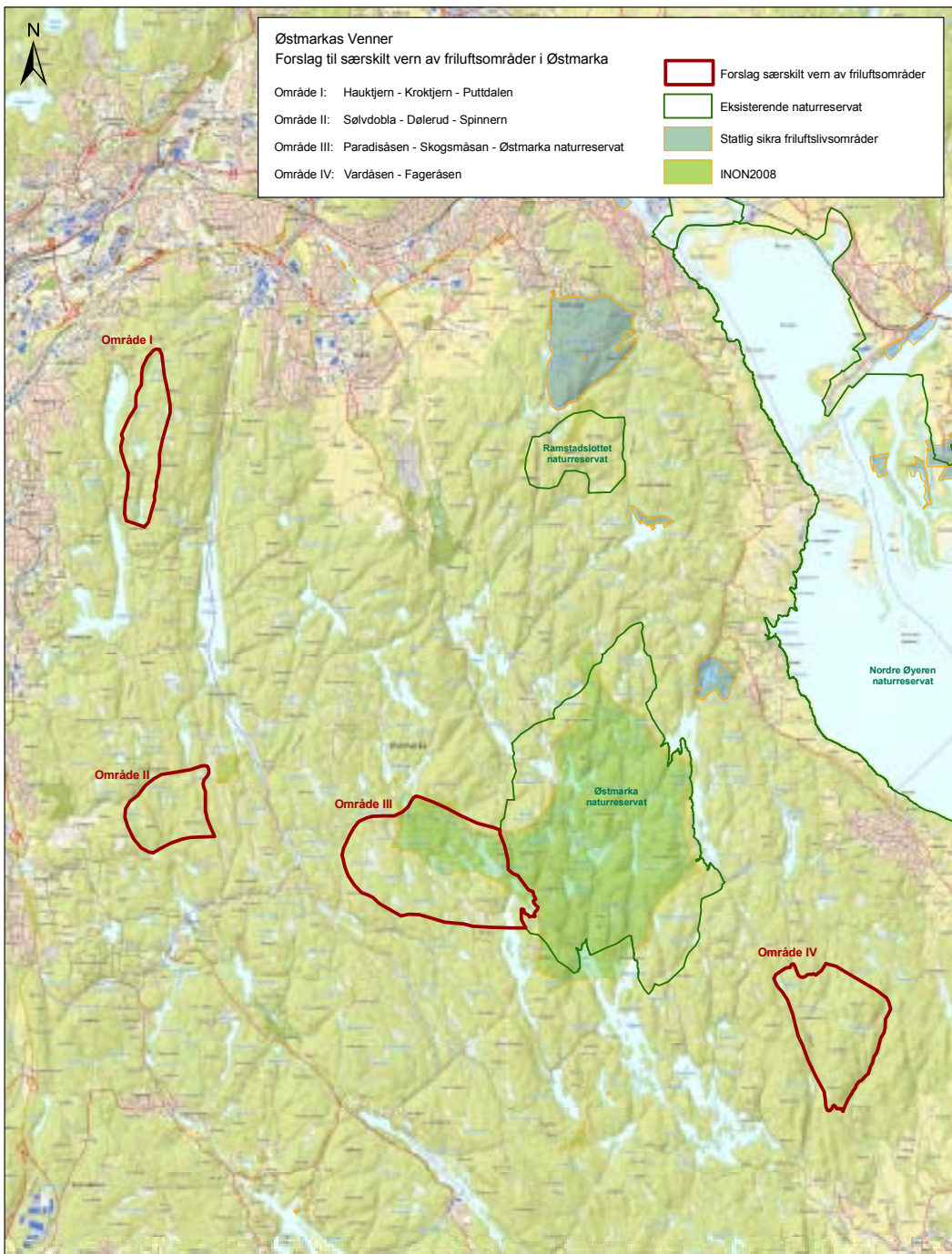

Markaloven åpner for eget vern av særlig viktige områder for friluftslivet. Fristen for å sende forslag til Fylkemannen i Oslo og Akershus gikk ut 18. mars i år. Østmarkas Venner har oversendt forslag om fire områder i Østmarka som foreningen anmoder fylkesmannen om å verne etter § 11 i markaloven. De fire områdene er: Område I Hauktjern–Kroktjern–Puttdalen, område II Sølvdøbla–Dølerud–Spinneren, område III Paradisåsen–Skogsmåsan–Reservatet og område IV Vardåsen–Fageråsen. Områdene er avmerket på oversiktskartet. I tillegg til disse områdene støttes NOAs forslag om Svartdalen i Østmarka. Hele verneforslaget finner du på www.ostmarkasvenner.no

I utvelgelsen av områdene har vi lagt vekt på kriteriene i Odelstingsproposisjonen. Dessuten har vi lagt vekt på at områdene: a) blir mye brukt av befolkningen, b) har store og varierte opplevelsesverdier, c) at de er fordelt i hele Østmarka, d) at de er lett tilgjengelige til friluftsmål og e) at de representerer ulike kvaliteter ved Østmarka. Vi er også opptatt av at en heller bør verne færre og større områder enn mange og små. Vi har flere mindre og aktuelle områder på vår liste, men har i denne omgangen valgt å foreslå disse.

Østmarkas Venner er åpne for at deler av områdene vi foreslår eventuelt bør vurderes

vernet etter naturmangfoldloven og frivillig skogvern eller en kombinasjon av begge deler. Flere personer har vurdert områder i Østmarka for vern, og det er påfallende at det er store områder rundt og særlig vest for de to naturreservatene Østmarka og Ramstadslottet som har høy til meget høy verneverdi. Etter vår mening egner disse områdene seg ikke nødvendigvis som naturreservat eller at naturreservatstatus kan ramme friluftslivet unødige. Vi har tillit til at fylkesmannen vurderer hvordan skal en best kan ivareta de store natur- og friluftsverdiene i Østmarka i større sammenhengende områder uten at det rammer friluftslivet.

Lauvtjern. Foto: Steinar Saghaug

OMRÅDE I HAUKTJERN – KROKTJERN – PUTTDALEN

Det foreslåtte verneområdet strekker seg fra Hauktjern i sør via Utsikten (over Lutvann), og Krokktjern til Puttdalen i nord. Området er en del av et nord-sydgående sprekkesystem som er så karakteristisk for Østmarka. Det foreslåtte verneområdet består av selve sprekkedalen og åsene omkring, inkludert Puttåsen (357/363 moh) som er den høyeste toppen i denne delen av Østmarka. Inkludert i området er også Utsikten mellom Krokktjern og Lutvann, med et av Østmarkas fineste utsiktspunkt over Oslomarkas

klareste og reneste innsjø, Lutvann, og store deler av Oslo.

Området har et uberørt preg og det er flere delområder med gammelskog/bevaringsskog som er «fredet» i Flerbruksplanen for Oslos kommuneskoger. Området blir mye brukt av befolkningen og er av den grunn også verneområde for friluftsliv i Flerbruksplanen. Området ligger i kort avstand fra bebyggelsen som strekker seg fra Lindeberg, Trosterud og Haugerud i nord via Oppsal til Bøler i syd. De mest brukte innfallsporene er Østmarksetra og Lutvann leir. Området er på ca 1900 da.

Utsikt over Lutvann. Foto: Steinar Saghaug

Hauktjernkløftene.
Foto: Steinar Saghaug

OMRÅDE II SØLVDOBLA- DØLERUD-SPINNEREN

Spinneren, Dølerud og Sølvdoblabekken er bevaringsskoger, som alle ligger innenfor området som Østmarkas Venner foreslår vernet. Det er flere nord/sydgående åsrygger og daldråg med tjern, myrer og bekker. I dalene vokser det hovedsakelig gammel gran, mens furua dominerer på åsryggene. Det er stedvis mye innslag av løvskog, inkludert svartor og edelløvtrær. Det er rikt fugle- og dyreliv i området.

Den idylliske plassen Dølerud ligger midt i området. Den kan restaureres og eventuelt

Sølvdoblabekken mot sør.
Foto: Lise Henriksen

Dølerud. Foto: Cathrine Søberg

gjøres tilgjengelig for overnatting. Det er behov for skjøtsel av kulturlandskap, noe som kan danne grunnlag for sosiale dugnader som motiverer folk til å ta områdene mer i bruk.

Området har et stort mangfold av naturtyper og inneholder viktige viltlokaliteter. Området er et særlig viktig friluftsområde som brukes svært mye av befolkningen, i all hovedsak for fotturer vår, sommer og høst. Området er derfor administrativt fredet av Oslo kommune. Området ligger mellom Østmarkskapellet i nord og Sandbakken i sørøst og i relativt kort avstand fra utfartsparkerene ved Grønmo og Sandbakken. Området er ca 1900 da stort.

Dråget mot Spinneren. Foto: Lise Henriksen

OMRÅDET III PARADISÅSEN– SKOGSMÅSAN–ØSTMARKA NATURRESERVAT

Det foreslåtte verneområdet strekker seg fra Paradisåsen i vest til vesle Tonekollen og Mosjøen ved Østmarka naturreservat i øst. Innenfor området finnes flere store og intakte myrer – i første rekke Skogsmåsan, med Lusetjern, Havnlimyrr og Torkildsmåsan – samt flere tjern og vann, blant annet Kløf-terjern og Steinsjøen. Dessuten er det flere lokalt og regionalt svært viktige lokaliteter med urskog/gammelskog.

Området er deler av det største sammenhengende inngrepsfrie området (INON) i Oslo, Akershus og Østfold og i hele

Osломarka. Etersom Regjeringen har satt seg som mål «å sikre at attværande naturområde med urørt preg blir tekne vare på», er dette i seg selv en tungtveiende grunn til at hele området bør vernes.

Innenfor området finnes flere fugleleiker og særs viktige biotoper for storfugl. Det er også hekkeområde for fiskeørn. Området er et svært viktig friluftsområde hele året med både rødmerka løyper og blåmerka stier. Området kan nås på under én times gange fra parkering ved Sandbakken og Bysetermåsan. Deler av området ligger tett inntil Vangen sportsstue. Området er på ca 6300 da.

I Stortingsproposisjon 1 S (2009–2010) fra Miljøverndepartementet, er INON (inngrepsfrie naturområder i Norge) et eget arbeidsmål som går ut på å «sikre at attværande naturområde med urørt preg blir tekne vare på».

Utsikt fra Tonekollen og over Tonevann og store deler av det det foreslåtte området med Skogsmåsan og Paradisåsen i det fjerne. Foto: Lise Henriksen

*Far og sønn ved gapahuk på tiurleik.
Foto: Sverre M. Fjelstad*

*Torkildsmåsan.
Foto: Lise Henriksen*

OMRÅDE IV VARDÅSEN –FAGERÅSEN

Vardåsen er et imponerende åsmassiv i den sørøstre delen av Østmarka – mellom Børtervann og Øyeren. Åsen reiser seg bratt opp på flere kanter, mellom den dype forkastningen Fudalen på vestsiden, og den trange dalen mellom Prestmoen og Porsstranddammen på østsiden. Området fremstår som homogent, med en naturlig avgrensing rundt hele åsmassivet. Selv om det ikke er så langt til bygda, har man følelsen av å være langt fra folk.

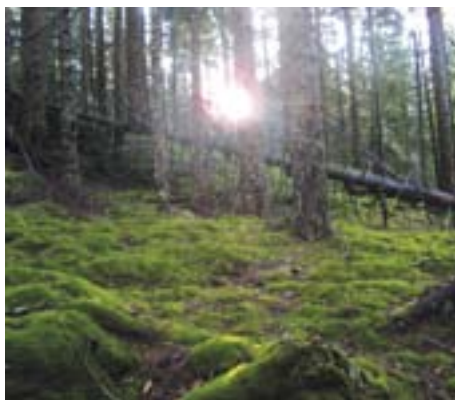
Vardåsen, med Fageråsen og det idylliske Fageråstjern, samt Hengeberget på nordøstsiden og Fudalen på vestsiden, peker seg naturlig ut som et av Østmarkas viktigste

verneområder, med en rekke friluftslivskvaliteter som innbefatter følgende: storslått natur, et høyt åsmassiv (et av de høyeste i hele Østmarka), storslått utsikt, vill og uberørt natur, variert skogbilde, gammel «eventyrskog» med tykke, grønne mosetepper i skogbunnen, som er åpen og lett å ferdes i. Vardåsen-området er lett tilgjengelig sommerstid fra både sørsiden (Kølabånn eller via skogsbilvei fra Weng) og fra nordsiden (fra Revetorget via Iletjern). Flyktningeruta går igjennom området.

Området er ca 3600 da. Området er ikke befart, og grensene kan derfor trenge justering.

*Utsikt fra Knatten sør Hengeberget sørøst.
Foto: Lise Henriksen*

*Tykke grønne mosetepper nord i Vardåsen.
Foto: Lise Henriksen*

*Flyktningeruta gjennom Fudalen.
Foto: Lise Henriksen*

*Fageråstjern.
Foto: Lise Henriksen*

Slåttetreff og reservattur – bli kjent med Bøvelstad

Helgen 24. til 26. juni arrangerer Østmarkas Venner igjen slåttetreff og reservattur på Bøvelstad

Vi møtes på DNT's nyrestaurerte hytte på Bøvelstad fredag 24. juni kl. 20.00. Selve slåttetreffet begynner lørdag morgen kl. 10.00 og det serveres slåttegrøt kl. 14.00.

Det blir undervisning i oppsetting av ljå, slått og hesjing med slåttekaren Bent Nilsen. Vi har flere ljåer til utlån. Frammøte fredag kl. 18.00 på Bysetermosan og felles transport til Tangen ved Børtervann. Herfra med robåt eller på blåmerket sti (ca 1,5 time) til Bøvelstad. Søndag kl. 11.00 er det tur i reservatet med Lise Henriksen, se egen annonse.

Foto: Merete Møllbach

Du må ha med egen drikke, frokostmat og grillmat til lørdag. Vi ordner kveldsmat fredag og slåttegrøt lørdag. Ta med sove-/lakenpose, kopp, bestikk, tallerken, badetøy og godt fottøy til søndagen. Hodenetting mot knott kan være praktisk!

Påmelding innen 14. juni til

**Wenche Fuglstad mobil 975 43 613 (wenche.fuglstad@hotmail.com)
eller Merete Mølbach mobil 909 14 385.**

Pris kr 300 pr person for hele helgen og kr 100 om du bare skal delta på turen på søndag.

NB! Maks 30 personer. Nærmere detaljer om transporten og arrangementet ved påmelding.

Guidet tur i Østmarka naturreservat

Mosjøen sett fra Tonekollen i mai.
Foto: Lise Henriksen.

Søndag 26. juni arrangerer Østmarkas Venner tur i Østmarka naturreservat for deltakerne på slåttetreffet og andre interesserte.

Vi starter kl. 10,30 fra Bøvelstad – og må regne rundt seks timer på turen, som byr på rike naturopplevelser. Terrenget er stedvis kronglete, og vi går mye utenom stiene, så bruk solid fottøy (helst fjellstøvler), og ta med rikelig med mat. Tempoet er rolig med mange stopp underveis. For de som ønsker det, kan vi også ta en litt lengre variant.

De som ikke overnatter på Bøvelstad må ta seg hit og tilbake på egenhånd. Det er 9 km å gå fra Bysetermosen til Bøvelstad; 4,5 km på bomvei til Nersaga i Rausjøgrenda, og 4,5 km videre på blåmerket sti i kupert terreng. Med sykkel vil man spare litt tid, men til fots tar denne turen rundt 2,5 time. Man kan også trille kano ned til Børtervann og padle over.

Turledere er Lise Henriksen og Johan Ellingsen.

Turkartet «Østmarka nordøstre del», 1:30.000, utgitt av Østmarka orienteringsklubb, dekker hele turen. De øvrige turkart dekker også det meste.

Kan NY FRILUFTSLOV løse GAMMEL KONFLIKT i Enebakk?

Av Johan Ellingsen

I nærmere 20 år har det rast en konflikt i Enebakk om adgangen til Østmarka og Børtervann via Ekebergdalen. Gårdsveiene gjennom to store gårdsbruk innerst i Ekebergdalen ble på 90-tallet stengt for turgåere med den følge at folk er avskåret fra atkomst til Østmarka via Ekebergdalen. Saken har vært ekstra betent ved at den ene grunneieren med makt har jaget intetanende turgåere bort fra eiendommen, noe han også er dømt for. Oppsetting av provoserende skilt, stengsler og grunder på gamle ferdselsveier har opprørt mange. Her er alle elementer i en klassisk ferdselskonflikt som også er blitt krydret med anmeldelse for ulovlig oppsetting av

boliger. Når Enebakk kommune i tillegg har ført en særdeles vinglete og lite konsekvent politikk i saken som berører to av bygdas største skogeiere, har tiden bare gått.

Østmarkas Venner har lenge etterlyst en juridisk løsning på striden. Med den reviderte friluftsløven kan en løsning på saken være innen rekkevidde. Spørsmålet er om Enebakk kommune vil bruke loven til å tvinge gjennom en løsning. Løsningen bør nødvendigvis ikke innebære ferdsel over gårdsstun, men kan bestå i en tilrettelagt sti som leder mellom de to gårdsbrukene utenom begge gårdstun. Hovedsaken for turgåere er muligheten til å komme inn i Østmarka til fots og med sykkel eller til Børtervann med kano.

Det viktige med den nye friluftsløven er at kommunene eller departementet nå har hjemmel til å gjennomføre enkle tiltak for å lette ferdselen i utmark og å ilagge tvangsmulkt dersom ikke stengsler eller skilt til hinder for lovlig ferdsel fjernes. I tilfellet Ekebergdalen i Enebakk er det mulig å legge en tursti mellom de to eiendommene uten større sjenanse for noen av gårdene, men ikke engang dette alternativet har man til nå greid å bli enige om. Østmarkas Venner krever nå at saken løses juridisk, om nødvendig ved å ilagge tvangsmulkt.

*På tur langs Flyktingeruta ble våre medlemmer møtt av denne låste porten ved Fudalen.
Foto: Johan Ellingsen*

Hurra for Andersen!

En hyllest til oversette topper i Østmarka – del I

Av Roger Pihl

Jeg elsker kart. Det første kartet jeg hadde et nært forhold til, var Oppsal Idrettsforenings 1:25 000 kart over Østmarka. På samme måte som andre mennesker kan hygge seg med en god bok, kan jeg hygge meg med et godt kart. Gjerne sittende i en god lenestol i følge med et glass skotsk single malt. Et godt kart er full av informasjon, historie, innsikt og dybdekunnskap. Det er fullt av forventninger og minner. Et kart bringer tilbake naturopplevelsen. Stillheten og ensomheten. Møtene med dyr. Et kart kan leses som en bok. Jeg kan la fingeren gli langs blåmerkede stier eller rødmerkede løyper, langs bekker og elver, langs vannkanten på en innsjø, innom en gård eller et høydepunkt. Stoppe ved en odde og bringe tilbake en kald høstdag med varmt bål. Jeg vet ikke hvor mange Østmarka-kart jeg har slitt ut i årenes løp, men det har blitt en pen bunke. Og siden jeg nå har fått ordet, må det være meg tillatt å oppfordre til utgivelsen av en ny og oppdatert utgave? En utgave som dekker Østmarka helt bort til Øyeren?

Et av de første navnene jeg la merke til, var «Andersen». En så like øst for Losbydalen som jeg allerede for flere tiår siden forsøkte å få familie og venner med på å besøke. For-

gjeves. «Hva skal du på Andersen?» spurte de, og «Hva er det vel å se der?» Jeg forsøkte å forklare at jeg ikke hadde svaret på disse spørsmålene, og at det var nettopp derfor jeg ville bestige akkurat den toppen. For å finne ut hva det eventuelt kunne være å se der. For å få svaret på alle spørsmålene. Det eneste vi klarte å enes om, var at toppen hadde et artig navn. Og så gikk årene, uten at jeg kom opp på Andersen.

Det var da anledningen til denne artikkelen ga seg, at jeg kunne plukke opp idéen om å besøke Andersen. Ikke bare Andersen, men også andre topper med snodige navn; Dunderen, Griseryggen, Hengeberget, Kuklamåsen, Makrell-Knatten, Pølseberget, Skarp-Dunderen og Skolemesteren – men ikke nødvendigvis i den rekkefølgen. Poenget med å bestige dem, er at ingen andre gjør det – praktisk talt. I løpet av de kilometerne jeg har tilbakelagt på disse snodige ekspedisjonene, har jeg ikke truffet på ett eneste menneske. Så heldig kan man altså være; å ha alle disse kvadratkilometer for seg selv. Men nok prat, la oss like gjerne klatre opp på den enkleste og mest tilgjengelige av dem.

Skolemesteren.

Skolemesteren

Mange stier fører til Skolemesteren, men for å variere litt i dette området, foreslår jeg at du starter på parkeringsplassen ved Østby, rett ved Lørenskog kirke. Følg den blåmerkede stien til Østbyputten (og stikk opp på Svaraberget underveis om du får lyst), og fra Østbyputtens østre side skal du velge den blåmerkede stien rett sydover i retning Djupdalen. Snart er du på Skolemesteren, 270 meter over havet.

Det fortelles at toppen har sitt navn fra gammelt av, da en skolemester skal ha gått over her fra Rælingen til Djupdalen for å holde skole, blant annet på Sotua. En annen, og mer dramatisk forklaring, er at en skolemester døde på åsen.

Utsikten er ikke så mye å skryte av, så jeg må få gjøre oppmerksom på at vestover ser du rett bort på Skarpdunderen. Vi skal dit om litt. Selv sverger jeg altfor ofte til kompasskurs når jeg på tur, men akkurat strek-

ket mellom disse to punktene ser jeg ingen grunn til å anbefale etter å ha prøvd det.

På sydsiden av Skolemesteren fant jeg tysbast, denne ytterst giftige busken som blomstrer på bar kvist. Tysbasten liker seg i skygge og finnes mange steder i marka. Du finner den også nord for Nøklevann, bare for å ha nevnt det. Dessuten selges den på hagesentrene som prydblante, til en riktig ublu penge.

Skarpdunderen; Østmarkas svar på Gaustatoppen

Noen ganger har jeg funnet steder i marka som er så vidunderlig egenartet, at jeg aller helst vil ha dem for meg selv, eller i beste fall bare dele dem med mennesker jeg kan

Skarpdunderen.

Skarpdunderen: Tenk deg Skarpdunderen uten trær, lyng og mose. Da får du Gaustatoppen.

stole helt og fullt på. Skarpdunderen er et slikt sted, og det er med blandende følelser jeg nå lar den få en plass i rampelyset. Lov meg én ting hvis du tenker deg opp dit: Forlat den like vakker og uberørt som du fant den, slik at toppen kan bli til samme glede for alle de som orker å klatre helt opp de steile veggene.

Skarpdunderen er 359 meter høy og således den ellefte høyeste toppen i Østmarka. Navnet tilsier at den er i slekt med Dunderen som ligger et stykke mot sørvest. Det spekuleres på om Dunder-navnet kommer fra gjenlyden som tordenskrallet gir, og det kan naturligvis være riktig. Men personlig har jeg en alternativ teori. Ha bare litt tålmodighet.

Jeg besteg Skarpdunderen som nevnt, på kompasskurs fra Skolemesteren, og møtte et stup som er Pinnaklene ved Hauktjern verdig. Det var i dette stupet jeg så silhuetten av et menneskeansikt. Selveste skolemesteren, kanskje? Eller kanskje en forfatter? For å få et best mulig bilde av silhuetten, måtte jeg komme meg helt inntil fjellveggen. Som jeg sto under overhengen og fotograferte, gikk det langsomt opp for meg at mange av kampesteinene var helt frie for mose. De hadde, med andre ord, kommet ned i år. Muligens burde jeg tenkt på om det kunne komme noen flere steiner ned denne sesongen, men det gjorde jeg altså ikke. Det slo meg i stedet at denne dundringen som skal ha gitt toppene navn, like gjerne kunne skrive seg fra kampesteiner som faller ned, som fra tordenskrall. Jeg mener,

en steinblokk på et titalls tonn som treffer steinura etter tretti meter fritt fall, dunderer ganske godt, den også.

Skarpdunderen er best å bestige fra nordsiden. Begynn ved Østmork i Losby, og følg kjerreveien oppover Veslevannsdalen. Ved Jonsetra skal du gå rett østover i terrenget til du står ved foten av Skarpdunderen. Deretter er det bare å klatre rett opp til toppen. Har du vært på Gaustatoppen, vil du oppleve Skarpdunderen som en slags bevokst lillebror. Utsikten, særlig vestover, er fantastisk. Du ser rett over til Puttåsen og branntårnet, for du befinner deg bare fire meter lavere. Det er ganske innlysende hvorfor jeg helst vil ha steder som dette for meg selv. Det ville du også, hvis du kunne velge. Så la oss ha denne hemmeligheten sammen, og ta godt vare på den.

Dunderen – bare et utslag fra golfbanen
Navnet Dunderen fikk vi reflektert over da vi var på Skarpdunderen, så det lar vi rett og slett ligge. Der Skarpdunderen er spiss og skarp, er Dunderen flat og myk, og bare 330 meter høy. Når du først er kommet opp på Skarpdunderen, kan du trekke om lag en halv kilometer mot sørvest, så er du på Dunderen. Den har riktignok flott utsikt over Veslevannsdalen, men du skal være stødig til beins for å ta klatreturen ned dit. I noen av hengene er det definitivt en fordel å stamme fra apene. Da anbefaler jeg heller å følge åsen sydover mot Djupdalskoia og gå veien tilbake til Losby.

På Dunderen kan du høre slagene fra golfbanen, samtidig som opplever stillheten bare skogene kan by på. Du er likevel ikke alene her, for sporene etter elg er mer enn tyde-

Elgen har vært her!

lige nok. Jeg sørget for å ha kameraet klart før hver sving og bakketopp, og plutselig sto den like foran meg. Med ryggen til, slik at den skulle kunne stikke av på kort varsel, men likevel nysgjerrig skulende som for å finne ut hva for en fyr dette kunne være? Jeg kan leve høyt i mange uker på møtet med et så flott og grasiøst dyr. Han lot meg ta noen bilder for å illustrere denne artikkelen. Til gjengjeld måtte jeg love å fremføre mitt prinsipielle synspunkt om at elger er mye flottere i naturen enn på middagstallerkenen. Jeg innrømmer mer enn gjerne at jeg etter hvert møte med skogens konge får det vanskeligere for å spise kjøtt. Jegerne kan si hva de vil. Dessuten var elgen genuint fotointeressert, og stilte seg i tre-kvart positur, omtrent slik som når man skal fotografere

Og hva nesten verre er: I tursesongen kan det vrimle av golfere her!

bil. Og naturligvis kjente han den elgen jeg pleier å møte på mine joggeturer rundt Nøkle vann.

Støtt Østmarkas Venner via Grasrotandelen

GRASROTANDELEN

ØSTMARKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

32774871278202

Trillekunstneren

Av Torbjørn Vatnaland

Svarttrost!

Blackbird, solsort, turdus merula.

Vi har fossekallen,
men du er nasjonalfugl hos
våre nærmeste granner over grensen
og heter Koltrast der.

Du
skogens kronede koloraturkonge
og trillekunstner.

Endelig er du kommet
kanskje fra Krakow over Kornsjø
fra Italia, Ingermanland eller Innsbruck

der du har sunget de samme
innviklede strofer
som det fineste flettede filigran.

Du velger selv om du vil
være hos oss om vinteren.
Eller fly sørover og hente nye impulser
slik nordboere alltid har gjort
fra Harald Hårdråde til Henrik Ibsen.

Kanskje er det du som har gjort denne reisen
som synger vakrest
fordi du er så glad over gjensynet med oss
det velger vi å tro.
Borte bra men hjemme best?

Knapt har du krysset Kjølen
før du kneiser i tretoppen og kaller til konsert

Hvordan får du det til,
du lille, store, sorte glinsende
gulnebbede skapning
som synger sol og sommer
inn i snefrosne sinn
smelter selv den sorgtyngede
og lindrer smerten til den syke?

Vår vakreste vårvarsler!
Min vivs virkelige venn.
I dag har jeg hørt vennen min
og snakket med ham også
jubler hun beruset, like glad som du
synes å være, hun over deg,
hva du er så glad og henrykt for,
vet vel bare Vår Herre.

Velkommen til

Sarabråten

17. og 18. september 2011

Igjen blir "Spillet om Sarabråten" av Sigurd Senje satt opp av lokale krefter i bydelen. Forestillingene er lørdag 17. september (kl. 15.00) og søndag 18. september (kl. 13.00) på Sarabråten i Østmarka, samt lørdag 24. september (kl. 15.00) på Oppsal/Vetland skole.

Arrangert av Østensjø kunstforening og Østensjø historielag

Bilde brukt med tillatelse av kunstneren Inge Sjøvessag

B

NORGE P.P. PORTO BETALT 38090

Aktivitetskalender for medlemmer av Østmarkas Venner

Aktivitet	Dato	Foredragsholder/ Guide	Annonseres
Minnestund på Sarabråten	7. juni	Edvard Hoem	Annonse side 9
Slåttedugnad på Bøvelstad	25.–26. juni	Bent Nilsen	Annonse side 18
Guidet tur i Reservatet	26. juni	Lise Henriksen	Annonse side 19
Tur for barn og ungdom	3. september	Sigmund Hågvar	Annonse side 5
Høsttur	Oktober	Ikke bestemt	Nytt fra Østmarka nr. 3
Høstmøte	November	Ikke bestemt	Nytt fra Østmarka nr. 3

Bli medlem du også!

Du som vil støtte Østmarkas Venner, bli medlem! Skriv navn og adresse her, klipp ut og send til: Østmarkas Venner, Postboks 37 Haugerud, 0616 Oslo

Navn:

Telefon:

Adresse:

Postnummer og -sted :

Kontingenten er kr 150 per år. Borettslag, bedrifter og organisasjoner kr 300 per år.
Blankett vil bli tilsendt etter innmelding.

Eller meld deg inn via: www.ostmarkasvenner.no